

VROUWEN KRACHT

Drie generaties
jongschaap
in het riet

Buiten zijn, het gevoel van vrijheid en de noordoostenwind om je hoofd. Werken in de rietvelden is mooi natuurlijk werk. "Helemaal als je in de lichte van het riet de eerste lentesonnenstralen op je huid voelt." Maar ook zwaar. Loodzwaar. Veelal mannen zijn in de wintermaanden aan het werk op de zompige rietlanden. Alhoewel ... in het zuiden van Friesland draait de rietsnijderij van de familie Jongschaap voor een groot deel op vrouwenkracht. Moeder Carla, dochter Astrid, schoondochter Janke en kleindochter Ilse steken er de handen flink uit de mouwen.

Van links naar rechts: Janke, Ilse, Carla, Astrid.

Het rietveld van It Fryske Gea langs de Ringvaart bij Bantega.

LINKS Peter doet het zware werk achter de maaimachine. **ONDER** Moeder en dochter werken tegen elkaar op.

Janke: "Het liefst werk ik zonder handschoenen."

dag met elkaar samenwerken", glimlacht Astrid. "We corrigeren elkaar als het nodig is, maar ook dat gebeurt zelden. We kennen elkaar door en door."

Als Carla vier bosjes te pakken heeft, versleept ze die naar de 'hoge kant'.

Binnenzitten vind ik verschrikkelijk. Het lukt me gewoonweg niet. Net als met het hooien vroeger: ik moet erbij zijn." De 71-jarige boeren dochter Carla Jongschaap graait naar een bos riet. En nog een. Als ze er vier te pakken heeft, versleept ze die naar de 'hoge kant'. De trekker met oplaadwagen komt straks langs. Daar gooien de dames de bossen op de kar. Schoonzoon Jan staat klaar om de bossen te stapelen. "Maar kom, we gaan eerst even een bakkie doen in onze mobiele keet. Dan leg ik je even uit hoe het allemaal zit bij ons in de familie."

GEEN GEKIBBEL

Thermoskannen zwarte koffie gaan rond, deksels van de broodtrommels worden gelicht en zoon Peter steekt een welriekende Zwarte Van Nelle in de fik. "Mijn man Albert

"Wij vervloekten die *pluisjes*. Ze blijven plakken in je ogen"

heeft het rietsnijdersbedrijf van zijn vader overgenomen", vertelt Carla. "Ik hielp mijn man met de administratie, maar het liefst was ik met hem aan het werk in de rietvelden. Helaas is Albert in 2017 overleden. Peter en Janke hebben toen met hulp van Astrid en Jan zijn werk voortgezet. Prachtig om te zien dat mijn vijftienjarige kleindochter Ilse, de dochter van Peter en Janke, ook van aanpakken weet. Niets mooiers dan samen in de rietvelden aan het werk zijn." En dat gaat zonder gekibbel. "Terwijl we toch de hele

ZO ZWAAR ALS TRAPLOPEN

De olijke riethandelaar Henk Slump slingert de deur van de keet open. "Is er nog koffie, Janke?" Hij blijft in deuropening staan, slurpt gretig aan de hete koffie en zoekt een koud stekkie voor het bewaren van zijn literflles melk voor bij de lunch. Een diesellucht komt de keet binnen gewalmd, want de 47-jarige Peter heeft zijn maaimachine inmiddels alweer aangewengeld. Janke: "Peter doet het echte zware werk. Hij maait het riet. Het lijkt misschien niet zo zwaar, maar ga maar eens tien minuten

LINKS Astrid heeft twee bossen met 'dikke konten'.
ONDER Carla's jongste dochter Kimberly komt met de eenjarige Myrthe een kijkje nemen.

'Met dat gezellige gekwebbel is het soms net een picknick'

achter zo'n ding lopen! Je moet continu druk houden en aanvoelen wanneer je de maaibalk een beetje omhoog of omlaag moet duwen. En vergeet het loopwerk niet. Het lopen over de drassige rietvelden is te vergelijken met traplopen. Je krijgt er meer dan stevige kuiten van." Janke springt de keet uit: "Hupsakee, we gaan er weer tegenaan."

De maaimachine van Peter bundelt het riet meteen in bossen en spant er een touwtje omheen. Carla, Astrid, Janke en Ilse lopen af en aan om de rietbossen van het drassige gedeelte naar de droge kant te brengen. De zon schijnt en de handen striemen van het seizoenswerk. Janke: "Het liefst werk ik zonder handschoenen, dat werkt prettiger. Maar je handen komen dan wel vol te zitten met zwarte groeven. Met zeep en een goede borstel krijg ik het wel schoon. Ik werk namelijk ook als pedicure en dan vind ik schone handen wel zo prettig. Tegen droge handen gebruik ik gewoon een handcrème. Niets speciaals."

FIKKIE STOKEN MET HEIT

Het te maaïen rietveld ligt langs de Ringvaart bij het dorp Bantega. Rietsnijderij Jongshaap pacht dit rietveld van natuurorganisatie It Fryske Gea. Ook voor het maaïen van de andere rietvelden in het zuiden van Friesland, in totaal

Astrid: "Als je hier 's ochtends vroeg bent, is het zo mooi en zo stil om je heen."

22 hectare, wordt pachtgeld aan deze natuurorganisatie betaald. Astrid: "Voorheen zaten we veel in de Weerribben, maar dat hebben we afgestoten. Van januari tot eind maart is het knallen geblazen in de rietvelden, maar je kunt niet alles doen. Ik heb ook ander werk naast de rietsnijderij." Astrid is verknocht aan het ambachtelijke vak. "Het liefst zou ik alles nog met de hand doen, zoals het schoonmaken van het riet. Al het 'vuil', zoals grasresten en andere planten die tussen de riethalmen zitten, wordt er nu met een kammachine uit gehaald. Vroeger deed ik dat handmatig samen met mijn vader, met een 'kamhaakje'. Een speciaal gereedschap dat alleen in het rietwerk wordt gebruikt. Dat mis ik weleens, het samenzijn met heit. Met z'n tweetjes in het veld. Hij kon net als ik verlangend uitzien naar het werken op de rietlanden. Als het vochtig weer was, trok hij mij als klein meisje naar zich toe en zei: 'Kom Astrid, we gaan fikkie stoken'. Alleen bij vochtig weer is het namelijk veilig om 'het vuil' op de rietlanden te verbranden. Bij droog weer heb je kans dat het hele rietland wegbrandt."

LINKS Carla (71) gooit de bossen op de wagen: "Ik heb mijn kinderen beloofd dat ik niet te gek zou doen."
ONDER In de schafteket van links naar rechts: Astrid, Jan, Peter, Carla, Janke.

De vijftienjarige Ilse weet wanneer de plicht roept.

En hups, daar gingen we. Naar buiten. Dat je vies zou worden van het fikke stoken, daar gaf heit niet om. 'Je moeder heeft een wasmachine', zei hij dan."

DIKKE KONTEN

Bij moeder Janke en dochter Ilse druppelen de eerste zweetdruppels van het voorhoofd. "Ook al is het niet warmer dan vijf graden, als de zon schijnt en je staat uit de wind, dan krijg je het toch warm." De rietbosjes worden op 'stoepjes' gezet: staand tegen elkaar aan, zodat je minder hoeft te bukken bij het opgooien van de bosjes op de kar. "Kijk, dit is er eentje

De rietbossen liggen en staan klaar om te worden opgeladen.

'Je krijgt er meer dan stevige kuiten van'

met een 'dikke kont'. Zo noemen we de bossen waar veel 'vuil' aan vasthangt." Met een handige beweging schudt Janke het meeste vuil eruit.

Een steeds heviger wordend geratel verraadt de komst van Peter en zijn rietmaaier. Op en neer en heen en weer trekt hij zijn baantjes. Pluisjes van de 'sigaren' van lisdodde vliegen de lucht in als hij de noest werkende vrouwen passeert. "Het ziet er met dit zonlicht misschien nostalgisch uit, maar wij vervloeken die pluisjes. Ze blijven plakken in je ogen!"

De tendere Ilse ploetert onverstoort door. Of ze later bij de rietnijderij blijft werken weet ze nog niet. "Ik denk dat mijn broertje Douwe meer interesse heeft. Hij heeft opa's trekker met de naam Ûs Hynder - Ons Paard - geërfd. Het is een oude Deutz en hij doet nog prima zijn werk op de rietvelden. Het mooie is dat opa de trekker al een keer had verkocht, maar toen hij hem jaren later langs de weg te

koop zag staan, heeft hij Ûs Hynder teruggekocht. Opa had er een speciale band mee." Janke benadrukt dat ze hun kinderen - er is ook nog dochter Mieke - geen druk opleggen om het bedrijf ooit over te nemen. "Maar ze hebben wel hun verplichtingen als het gaat om meehelpen. Dat was vroeger bij ons thuis ook zo, en is nu niet anders. Ilse heeft een baantje op zaterdag, maar haar baas weet dat Ilse gedurende de maaitijd op de rietvelden soms hier bij ons moet werken. Op die momenten zetten we allemaal een tandje bij."

GROTE PICKNICK

Carla's jongste dochter Kimberly komt met de eenjarige Myrthe een kijkje nemen bij de werkzaamheden. "Als het even kan help ik een handje mee. Het is zo leuk werk. En met dat gezellige gekwebbel van alle dames is het soms net een grote picknick." Carla gaat er even bij zitten en troetelt haar kleindochter. "Ik heb mijn kinderen beloofd dat ik niet te gek zou doen met het werken op de rietvelden. Ze zijn bang dat ik val. Maar ja, ik zal toch zelf wel bepalen wanneer ik stop?" Zittend in het rietveld plukt Carla aan een rietstengel. Het is volgens haar lastig vast te stellen of het gemaaid riet van goede kwaliteit is. "Vroeger dachten we dat stug en dik riet beter was, maar dat blijkt niet per se zo te zijn. Pas als het riet twintig tot dertig jaar op het dak ligt, kun je bepalen of het van goede kwaliteit is."

Het gemaaid riet wordt verkocht aan riethandelaar Henk Slump. Hij woont in het nabijgelegen Echtenerbrug. "Mijn man deed al zaken met de vader van Henk. En dat blijven wij ook doen", meldt Carla beslist. "Het is al bijzonder genoeg dat Henk als jonge vent in deze handel is gestapt. Dan ga je niet zoeken of je ergens anders een dubbelkje meer krijgt. We werken op basis van vertrouwen, dat is ons heel wat meer waard." Astrid schuift aan en benadrukt hoeveel voldoening het rietwerk geeft. "Als je hier 's ochtends vroeg bent, is het zo mooi en zo stil om je heen. Waar zouden we ons druk om maken?"